

**QISHLOQ XO'JALIGIDAGI ASOSIY VOSITALARNI TAKOMILLASHTIRISH VA
ULARNING IQTISODIY JARAYONLARI.**

Xurramov Eshmamat Xudoyberdievich

*Termiz davlat universiteti "Biznesni boshqarish va statistika" kafedrasida katta
o'qituvchisi*

Izoh: *Har qanday qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirishda asosiy ishlov berish qolipli yoki qolipsiz texnologiya bo'yicha amalga*

oshiriladi. 30 sm gacha chuqurlikdagi asosiy ishlov berish eng ko'p energiya talab qiladigan operatsiya bo'lib, u o'simlikchilikda

ishlatiladigan barcha energiya resurslarining 40% ni tashkil qiladi. Keyingi paytlarda asosiy ishlov berishning energiya sarfini

kamaytirish maqsadida ustki qatlamni mulchalash orqali 16 sm gacha chuqurlikda ishlov berish texnologiyasi keng joriy etilmoqda.

Ma'lum texnologik operatsiyalarni agrotexnik talablarga (ATT) rioya qilgan holda ekiladigan qatlamning turli chuqurliklarida

birlashtirsak, unda asosiy ishlov berish samaradorligini oshiradigan yangi sifatli natijaga erishish mumkin bo'ladi.

KIRISH

Mustaqillik yillarida sezilarli darajada rivojlangan respublika agrosanoatining barcha sohalarini, ayniqsa, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini eng zamonaviy va mukammal agrotexnika bilan ta'minlash maqsadida xorijiy davlatlarning ilg'or korxonalarini bilan hamkorlikda bunday texnikalarni ishlab chiqarish yo'lga qo'yildi. mamlakatimizda ishga tushirildi.

Shu bilan birga, davlatimiz tomonidan fermer xo'jaliklari uchun texnikadan foydalanishning yangi yo'nalishlari yaratilganini, ya'ni o'z texnikalaridan va boshqa korxonalar va tashkilotlarning texnikalaridan shartnoma asosida foydalanish imkoniyati yaratilganini ta'kidlash mumkin. .

Shu bilan birga, qishloq xo'jaligining barcha sohalarini mexanizatsiyalash xalq farovonligini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Mamlakatimizda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish asosan sug'orma dehqonchilik sharoitida amalga oshiriladi.

Suv zahiralarning etarli emasligi mahsulot ishlab chiqarishni ekstensiv usulda, ya'ni yangi ekin maydonlarini yaratish hisobiga ko'paytirish imkoniyatini cheklaydi.

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini to'liq mexanizatsiyalash asosiy vazifalardan biridir. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini mexanizatsiyalashning asosiy maqsadi, sodda qilib aytganda, mahsulot ishlab chiqarishda mehnat sarfini kamaytirishdir.

Ma'lumki, zamonaviy zamonda texnikaning qudrati bilan har qanday cho'lni go'zal, yashil vodiya aylantirish mumkin, biroq ayni paytda buning aksi ham sodir bo'lishi hech gap emas.

Shunday ekan, texnikadan foydalanishda nihoyatda ehtiyotkor bo'lish, har bir traktor va qishloq xo'jaligi mashinasidan to'g'ri foydalanish, ulardan to'g'ri foydalanish, har bir ishni qachon va qanday bajarishni bilish sohada ishlayotgan har bir mutaxassis uchun muhim ekanligini unutmashimiz kerak.

Ayni paytda mamlakatimizda qishloq xo'jaligi ekinlarini mexanizatsiyalash darajasi past bo'lib, bu ko'rsatkich paxtachilikda 70-75 foiz, g'allachilikda

85-90 foiz, yem-xashak yetishtirishda 80-85 foiz, sabzavot-saylovda 70-75 foizni tashkil etmoqda. , bog' va uzumchilikda esa 50-55%. Ayni paytda qishloq

xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va saqlash ham talab darajasida emas.

Mamlakatimizda yetishtirilayotgan qishloq xo'jaligi mahsulotlaridan paxta xomashyosi va g'alla to'liq qayta ishlangan bo'lsa-da, meva, uzum, kartoshka, sabzavot va shakarqamish ekinlarining atigi 15...28 foizi qayta ishlanadi.

Texnikalardan foydalanishda ulardan foydalanish ko'rsatkichlarini yaxshilash hisobiga mehnat unumdorligini oshirishning eng zamonaviy usullaridan foydalanish, shuningdek, ishni tashkil etishning yangi tartib va qoidalarini joriy etish zarur.

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish jarayonlari uchun traktor, o'ziyurar shassi, ichki yonuv dvigateli va elektr dvigatellari energiya manbai bo'lib xizmat qilishi

mumkin. Har bir ishni bajarish uchun alohida qishloq xo'jaligi mashinalari, asboblari va mexanizmlari qo'llaniladi. Yordamchi qurilmalar sifatida traktor, montajchi va boshqa qurilmalar ishlatiladi.

Mexanik va elektr energiya manbai bilan jihozlangan qishloq xo'jaligi agregati mashina-traktor agregati deb ataladi. Shuning uchun qishloq xo'jaligi ishlab

chiqarishini to'liq mexanizatsiyalashda yetishtiriladigan ekin turlariga, dehqonchilik usullariga (sug'oriladigan yerlarga), ekin maydonlarining o'lchamlariga, tuproq (qumli, loy, toshloq) va tuproqqa mos keladigan traktor va qishloq xo'jaligi mashinalaridan foydalanish zarur. iqlim sharoiti, ulardan samarali foydalanishni tashkil etish. amalga oshiriladi.

Ishlab chiqarish ishlari uchun har xil turdagi va turdagi qishloq xo'jaligi agregatlari qo'llaniladi. Foydalanish xususiyatlariga ko'ra ular quyidagilarga bo'linadi:

- 1)Ishni bajarish usuliga qarab - mobil, statsionar va statsionar;
- 2)Energiya manbasining turiga qarab - issiqlik va elektr dvigateli;
- 3)Ish mashinasini energiya manbaiga ulash usuliga qarab - treyler, suspenziya va yarim suspenziya;
- 4)Agregatdagi avtomobillar soniga qarab - bitta va ko'p avtomobilli;
- 5)Bir vaqtning o'zida bajariladigan ish turiga qarab - oddiy va murakkab;
- 6)Bajariladigan ish turiga qarab - shudgorlash, ekish va boshqalar;
- 7)Harakatni ishchi mashinaga uzatish usuliga qarab - harakat traktorning quvvat olish validan, mashinaning

g'ildirigidan va alohida o'rnatilgan dvigateldan uzatiladi;

8)Ishchi mashinaning traktorga nisbatan o'rnatilishiga qarab - traktor oldida, uning orqasida va kombinatsiyalangan

holda o'rnatiladi;

9)Jihozning balandligiga nisbatan ishlaydigan mashinalarning o'rnatilishiga qarab - nosimmetrik va assimetrik tarzda

o'rnatiladi;

10)Materiallar saqlash sig'imining mavjudligiga qarab sig'imli va sig'imsiz agregatlarga bo'linadi. Shu bois davlatimiz rahbarining

2012-yil 21-maydagi "2012-2016-yillarda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta

qurollantirish dasturi to'g'risida"gi qaroriga asosan quyidagilardan iborat:

a)avtomobil-traktor parklarini yuqori sifatli qishloq xo'jaligi mashinalari bilan qayta jihozlash;

b)quvvati, unumdorligi, energiya sarfi va boshqa ko'rsatkichlari zamonaviy standartlarga javob beradigan yangi turdagi qishloq xo'jaligi texnikasini ishlab chiqarishni o'zlashtirish;

c)qishloq xo'jaligi mashinasozligi korxonalarini modernizatsiya qilish va texnik qayta jihozlash;

d)qishloq xo'jaligi texnikasini ishlab chiqarish va ta'minlash tizimini takomillashtirish;

e)xizmat ko'rsatish tizimining sifatini oshirish va kengaytirish;

f)fermer xo'jaliklari, mashina-traktor parklari va qishloq xo'jaligi mashinasozligi korxonalarini uchun yetuk mutaxassislar tayyorlash va ularning malakasini muntazam oshirib borishdan iborat.

Belgilangan muddatlarda bu vazifalarning amalga oshirilishi kelgusida mamlakatimiz aholisini qishloq xo'jaligi mahsulotlari bilan

ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Texnik xavfsizlik bo'yicha umumiy qoidalar quyidagilarni nazarda tutadi: traktorlar, kombaynlar va boshqa qishloq xo'jaligi mashinalarida

ishlashga maxsus sertifikatga ega bo'lgan va ish joyida ko'rsatmalar olgan shaxslar ruxsat etiladi.

Ishni boshlashdan oldin mexanik traktorning barcha boshqaruv mexanizmlarining ishlashini talab darajasida tekshirishi kerak. Dala

uchastkalari tekshirilishi va xavfli joylar (chuqurlar, ariqlar, toshlar va boshqa unchalik sezilmaydigan to'siqlar) maqsadli qoziqlar bilan

belgilanishi kerak.

Quyidagilar: MTAlarda kasal va mast shaxslarning ishlashi; momaqaldiroq paytida ishlash va jihozda bo'lish; tunda xira chiroqlarda ishlash;

jihoz harakatlanayotganda, dvigatelni o'chirmasdan yoki ish mashinasini erga tushirmasdan sozlash ishlarini bajaring; agregatlar

qo'llaniladigan joylarda odamlarga dalalar, yo'llar, uchastkalar va somon tepaliklarida dam olish va uxlash uchun ruxsat beriladi; traktorlar va qishloq xo'jaligi mashinalariga birlashtirilgan tirkamalarda odamlarni tashishga ruxsat etilmaydi.

Har bir fermer xo'jaligi mutaxassislari tomonidan biznes-reja tuzishdan avval namunaviy texnologik kartochkalar asosida fermer

xo'jaligining tuproq-iqlim sharoiti, harajatlarni hisobga olgan holda har bir ekiladigan ekin turi bo'yicha amaliy texnologik

kartochkalar tuziladi. hudud qaysi hududga to'g'ri kelishi va unumdorligiga qarab hisoblanadi.

Amaliy texnologik xaritalarni tuzishdan maqsad: 1) hududlarning o'ziga xos tuproq-iqlim sharoitlarini hisobga olgan holda ilg'or agrochoralar

va mashina tizimlaridan samarali foydalanish orqali ekinlarni yetishtirish jarayonini mexanizatsiyalash darajasini oshirish; 2) mehnat va

moddiy resurslardan samarali foydalanish; 3) mahsulot yetishtirishda ishchi kuchi, yoqilg'i, mineral o'g'itlar va mexanizatsiyalash xarajatlarini

qisqartirish; 4) ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish maqsadida foydalanilgan asbob-uskunalar va jihozlarni arzonroq turlarga almashtirish;

5) bir o'tishda bir necha turdagi ishlarni bajaradigan kompozit (aralash) agregatlardan keng foydalanishdan iborat.

Ma'lumki, mamlakatimizda paxta yetishtirish bo'yicha namunaviy texnologik kartalar 3 ta hudud bo'yicha tuzilgan bo'lib, amaliy texnologik kartochkalarni tuzishda iqtisodchi mutaxassislarga qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR:

[1] Chernyshkin, VV PBK-4.8 (Ch) birlashtirilgan tuproq ishlov berish vositasining tortish qarshiligini kamaytirish uchun zaxiralar / VM Boikov, SV Startsev, VV

Chernyshkin // Ilmiy sharh. - 2012. - No 6. - S. 183-186. (0,5 / 0,3 bosib chiqarish
l

[2]F. Mamatov. - Qishloq xo'jaligi mashinalari. Toshkent, 2010. Multimedia tekstitob. qishloq xo'jaligi texnikasi (lotin alifbosida)

[3]E. Oyxo'jaev va boshqalar. —Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini mexanizatsiyalash. Toshkent, Mehnat, 1988 yil

©IJRASET: Barcha huquqlar himoyalangan | SJ Impact Factor 7.538 | ISRA Journal Impact Factor 7.894 |